

Liite 1 b

Täydennys SAFIR2014 runkosuunnitelmaan Yhteiskuntatieteellinen tutkimus SAFIR2014 ohjelmassa

SAFIR2014-tutkimusohjelmassa keskitytään aiheisiin, jotka lisäävät kansallista ydinteknistä asiantuntemusta ja valmiuksia erityisesti viranomaistarpeisiin. Tutkimusohjelman ulkopuolelle jääviä laitossyksikkökohtaisia selvityksiä viranomaiset ja luvanhaltijat tekevät ja teettävät erikseen.

SAFIR2014-ohjelman johtoryhmä on katsonut tarpeelliseksi täydentää vuonna 2010 laadittua runkosuunnitelmaa [1] yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen osalta. Runkosuunnitelman mukaisesti tutkimuksen turvallisuusvaikutus ja hyödynnettävyys ovat keskeisiä kriteereitä kaikissa SAFIR2014:n hankkeissa. Myös yhteiskuntatieteellisissä hanke-ehdotuksissa turvallisuusvaikutus ja hyödynnettävyys on kuvattava realistisesti. Alla on SAFIR2014-ohjelman "Ihminen, organisaatio ja yhteiskunta"-tutkiryhmän ja johtoryhmän esittämiä runkosuunnitelmaa täydentäviä suosituksia yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen aiheista.

Viestinnän merkitys turvallisuudelle ja turvallisuusmielikuville

Turvallisuuteen ja turvattomuuteen liittyvillä mielikuvilla ja ydinvoimaa kohtaan tunnetuilla peloilla on yhteys psykofyysisiin stressioireisiin ja siten ydinvoiman haittavaikutuksiin. Tähän voidaan vaikuttaa merkittävästi viestinnällä. Onnistuneella kriisi- ja valmiusviestinnällä voidaan myös ehkäistä haittavaikutuksia, joita aiheutuu perusteettomista oma-aloitteisista varautumistoimenpiteistä, kuten tarpeettomasta evakuoitumisesta tai joditablettien syömisestä.

Viestinnän vaikuttavuuden kannalta on oleellista, että viranomaisten ja voimayhtiöiden viestit ymmärretään oikein, niihin luotetaan ja että viestintä johtaa toivottuun toimintaan. Lisäksi onnistuneen ydinvoimaviestinnän kannalta olisi tärkeää lisätä ymmärrystä siitä, miksi ydinvoiman tuotantoon suhtaudutaan tunnepitoisemmin kuin muihin teollisuuden aloihin ja miksi siihen liittyy enemmän pelkoja. Myös sosiaalinen media ja vuorovaikutus ns. suuren yleisön kanssa on kiinnostava tutkimuskohde. Sosiaalinen media ja sosiaalisessa mediassa käytävä keskustelu vaikuttavat turvallisuusmielikuvien syntyyn ja toisaalta sosiaalinen media voi olla hyödynnettävissä tiedotus- ja vuorovaikutuskanavana.

Ulkoisten sidosryhmien vaikutus ydinturvallisuustoimintaan

Paitsi ulkoinen viestintä myös sidosryhmien viranomaisille ja voimayhtiöille välittämien viestien analysointi-, tulkinta- ja hyödyntämismekanismit ovat merkityksellisiä turvallisen toiminnan kannalta. Tutkimusaiheet voivat koskea esimerkiksi niitä mekanismeja, joilla ulkoisissa sidosryhmissä käytävä keskustelu välittyy voimayhtiöiden ja viranomaisten ydinturvallisuustoimintaan, tai kansalaismielipiteiden vaikutusta poliittiseen vallankäyttöön, mistä on tarkempi kuvaus Safir2014-runkosuunnitelmassa.

Ydinturvallisuuteen liittyvän toimijakentän tutkimus

Ydinvoima-ala ei toimi yhteiskunnallisessa tyhjössä. Alan varsinaisten toimijoiden lisäksi toimijakenttä pitää sisällään muun muassa alihankkijoita, joista suuri osa ei ole ydinvoimaspesifisiä, sekä yhteiskunnallisia ja poliittisia toimijoita ja järjestelmiä. Esimerkiksi koulutusmääriä ja -sisältöjä sekä tutkimusrahoitusta koskevat poliittiset päätökset vaikuttavat pitkällä tähtäimellä myös ydinturvallisuuteen. Tutkimuskohteina voivat olla esimerkiksi ei-ydinvoimaspesifisten toimijoiden riittävän osaamisen ja turvallisuustietoisuuden varmistaminen sekä varautuminen rationaaliseen toimintaan kriisitilanteissa laitosalueen lähiseudulla.

Viite:

1. SAFIR2014-ohjelman runkosuunnitelma: <http://safir2014.vtt.fi/index.htm>